

Fellesnaust for tradisjonsbåtar

Når det no ser ut til å verta ein fellesnordisk UNESCO-nominasjon av nordisk klinkbåtbygging som immateriell kulturarv kan det høva med litt idémyldring kring framtida. Fyrste grep er å etablere fellesnaust for tradisjonsbåtar.

Nausta bør plasserast slik at dei har god tilkomst, gode sjø- og landsetjingstilhøve og plasserast nært attraktive farvatn. Nausta må sikra båtane mot sol, nedbør, tidevatn og anna væte, men kan elles vera nokså enkle i forma sidan formålet deira er å fremja aktivitet på vatnet i staden for på land.

I nausta bur båtane og tilfaret for ulike typar bruk: årer til roing, liten/tradisjonell rigg/segl for tursegling og større/modernisert rigg/segl for sportssegling. Kvar båt sitt tilfar ligg lagra på bjelkane rett over båten. På sjøsida trengst høveleg slak helling, som når så langt ut at ein kan sjø- og landsetja uavhengig av tidevatn. Helst bør det ikkje vera tyngre å landsetja enn at ein person som ikkje er så sterk kan klara det åleine, stikkord: vogn og elektrisk spel med fjernkontroll. Fellesnaustanlegga bør òg inkludera ein båthengar eller to, slik at båtane enkelt kan flyttast til andre stader, til dømes ved stemner.

Fellesnausta bør romma nybygde tradisjonsbåtar i ulike storleikar, slik at det finst tilbod til både den som er åleine og til større grupper som vil utpå. Det viktige er at båtane må vera eigd/disponert av eit demokratisk styrt fellesskap heller enn eigd av enkeltpersonar.

Minst eitt fellesnaust bør etable-

rast i kvar kommune i heile landet, på sikt gjerne fleire i kvar kommune. For å lukkast må lokale aktørar identifiserast og engasjerast, slik at dei tar eigarskap til prosessen med å skaffa nausta og båtane. Truleg er eit nettverk av rettleiande regionale inspiratorar/koordinatorar naudsynt i utbyggingsfasen.

Fellestingingar av nybygg

Steg to er å gje båtbyggjarane eit samfunnsoppdrag; dei skal bygga tradisjonsbåtar til folket. Lokalmiljøet, båtbyggjarane og det organiserte båtbrukarmiljøet spesifiserer saman kva storleikar og typar båtar som skal byggast. Det må lagast ein realistisk framdriftsplan på både finansiering, naustbygging og båtbygging.

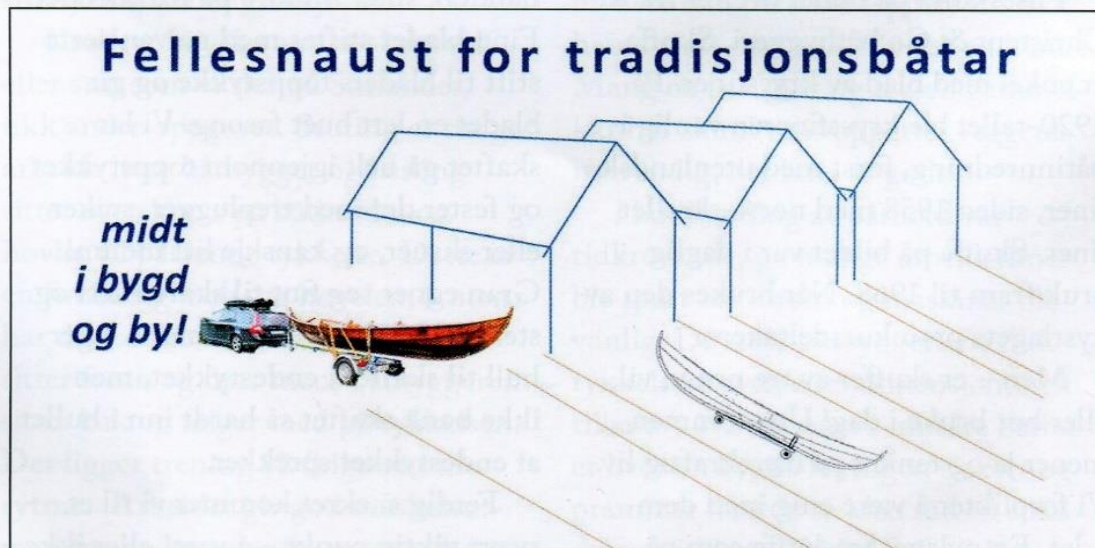
Eit fellesnaustanlegg med ti båtar bør ha kapasitet til at minst ein stor skuleklasse kan vera utpå. Ei mogleg storleiksfordeling kan då vera to æringar, tre færingar, tre seksæringar og to åttringar. Med slik kapasitet kan alle elevane i klassen ro på ein gong, eller inntil to skuleklassar vera utpå

samstundes. Båtar i same storleik i same naustanlegg bør byggast nokså einsarta, noko som er viktig ved tevlingar.

Skal eit naustanlegg få ei effektiv etablering, bør det koma på plass minst ti båtar i løpet av eitt år. I tillegg må ein ha kapasitet til arbeidet i skogen og på saga, formidling til publikum, fagleg opplæring av nye båtbyggjarlæringar og fagleg fordjuping for båtbyggjarane. Då oppnår ein godt fagmiljø, effektiv produksjon, god formidling og sikrar grundig opplæring av nye lærlingar. Båtbyggjarverkstaden bør organiserast slik at flest mogleg av båtbyggjarane over tid får bygga uforstyrtra. Formidlingsbygging kan rullera mellom båtbyggjarane og kan godt kombinerast med reparasjonsverksemd der båteigar/publikum kan involverast.

Produksjonsverkstaden må ha nok areal til bygging, materiallager og mellomlager til både ferdigproduserte båtar, kjeldehistorisk interessante båtar og bruksklare båtar med andre eigarar. Verkstaden bør såleis ha eit større båtlager for tradisjonsbåtar. Eit slikt båthotell kan ha reolar i fleire høgder der båtane står surra på pallar og vert flytta via pallejekk/truck. Båtlageret bør alltid ha salsklare nybygg og demonstrasjonsbåtar i ulike storleikar som enkelt kan setjast på tilhengar/vatn. Vonleg kan ei slik

Prinsippskisse for fellesnaustanlegg, gjerne plassert midt i bygda eller byen. God tilkomst og snuplass for bil med båthengar. Praktisk sjøsetjingsrampe utanfor alle nausta. Eit godt utgangspunkt for aktivitet på vatnet. Illustrasjon: Kjell Magnus Økland.

Med fellesnaust for nybygde tradisjonsbåtar midt i bygd eller by vert slike roturar vanleg for alle året rundt. Foto: Hallgeir Forstrønen Bjørnevik/Oselvarverkstaden.

ordning gjera det vesentleg enklare for ekspedisjonsroaren, bryllaupsfoto-grafen eller turisten å leiga seg båt til sitt formål.

Ny finansieringsmodell

Steg tre er å etablere ein ny finansieringsmodell. Det er rimeleg at offentlege styresmakter finansierer produksjonsverkstadane og står for løna til båtbyggjarane, lærlingane og rimelege driftsmidlar til deira aktivitetar. Her kan ein godt tenkja økonomisk ansvarsdeling mellom kommune, fylke og stat. Båtbyggjarlønna bør justerast i samsvar med konsumprisindeks og elles følgja normale ansiennitetsprinsipp. Slik får det offentlege vidareført byggetradisjonen.

Når det gjeld båtprisen, må denne inkludera båt med komplett tilfarspakke. Det er rimeleg at kjøparane dekkjer materialar, båtsaum, beslag, segl, tauverk, dekksutstyr og smurning. Slik får kjøparane eit eigarskapsforhold, noko som er vesentleg for at båtane over tid skal få bra stell. Den dagen nordisk klinkbåtbygging vert UNESCO-oppført, så kan dei nemnde prinsippa brukast til å jamstilla prisane på norske tradisjonsbåtar uavhengig av type og byggetid. Det vil vera fornuftig om

båtprisen vert justert til eit nivå som tilsvarar moderne, serieproduserte båtalternativ i same storleik. Finansieringsmodellen bør òg romma midlar til etablering av fellesnaust, slik at det kan etablerast minst eit anlegg årleg innanfor kvar båttradisjon.

Drift av båt og naust

Grunneigar der fellesnausta står kan godt vera kommunen, museet, idrettslaget eller ein annan allmennyttig aktør. Båtane kan vera eigd av ein eller fleire opne, demokratiske organisasjonar, gjerne tilknytta Norges Roforbund, Norges Seilforbund, Forbundet KYSTEN eller Den Norske Turistforening. Driftsorganisasjonen syter for tilsyn, vedlikehaldsprosedurar og reparasjonar, oppgraderingar og forsikring. For å sikra inntekter til dette, er truleg ei viss brukarbetaling naudsynt. God digital infrastruktur, inklusiv båtreservasjon, brukarbetaling, tur-forslag/ruter, brukartips, båtsporing via GPS, resultatservice etter tevlingar og deling av multimedia, er heilt vesentleg. Mykje av dette er alt påtenkt og utvikla hjå deleringar på andre felt.

Slike båtdelelingar for tradisjonsbåtar byr på mange aktivitetar for ulike brukargrupper. Stikkord kan vera

uteskule for barnehage/grunnskule/studentar, trening for barn/ungdom/studentar/vaksne/eldre eller lagbygging for næringsliv og andre aktørar som når ungdom/vaksne. Det kan òg vera rekreasjon/helse for familiar/vaksne/pensjonistar eller tevling for årer eller segl, som er aktuelt for alle aldrar. Turisme, integrering av nye landsmenn, fiske eller kulturbasert omvising er òg aktuelt uavhengig av alderen til deltakarane.

Fellesnaust for tradisjonsbåtar vil vera lavterskel-møtestader, eit midtpunkt i både bygd og by for folk i alle aldrar. Dei fremjar fellesskap, naturopplevingar, folkehelse og folkeopplysning gjennom fysisk aktivitet i naturen. Ikkje er det så veldig dyrt heller, det som er skissert kostar berre om lag ein årleg tiar eller to per innbyggjar i Noreg. Les meir på www.fellesnaust.no |

Om forfattern:

Kjell Magnus Økland er dagleg leiar for Stiftinga Kystkultur no! – eit samarbeid mellom 30 kommunar på Vestlandet. Han har skriva boka Oselvar – den levande båten. Les meir på www.kjellmag.no